

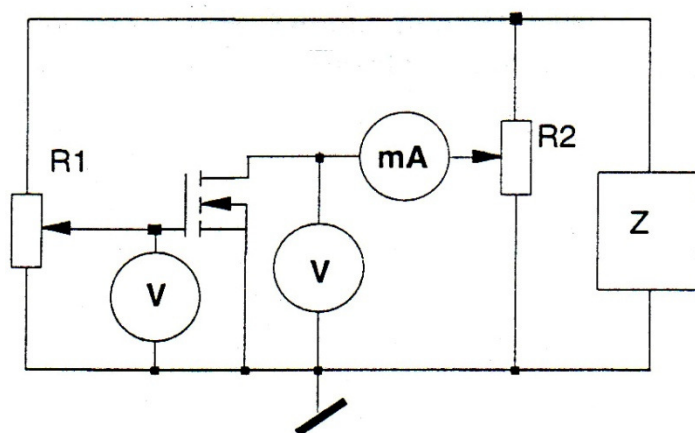
1. TRANZYSTOR UNIPOLARNY

1.1. Cel i zakres ćwiczenia

Celem ćwiczenia jest pomiar charakterystyk statycznych tranzystorów unipolarnych i porównanie ich z charakterystykami katalogowymi. Zakres obejmuje pomiary charakterystyk przejściowych i wyjściowych oraz obliczenie parametrów małosygnalowych wybranych typów tranzystorów.

1.2. Układ pomiarowy

Na rys. 1. pokazano schemat układu do pomiaru charakterystyk statycznych tranzystora unipolarnego typu wzbogacanego.

Rys. 1. Pomiar charakterystyk statycznych tranzystora unipolarnego.

W układzie stosuje się dwa przełączalne i regulowane oporowe dzielniki napięcia, zasilacz stabilizowany i typowe przyrządy pomiarowe. Do regulacji napięć należy wykorzystywać regulowane dzielniki napięcia, tylko w przypadku braku tych przyrządów lub z innych, szczególnych powodów regulację przeprowadza się zasilaczem lub dwoma zasilaczami.

1.3. Program ćwiczenia

Należy wykonać pomiary tranzystorów unipolarnych, wskazanych przez prowadzącego zajęcia. Dla każdego tranzystora należy dążyć do objęcia pomiarem możliwie dużego zakresu prądów, napięć i mocy, uwzględniając parametry graniczne tego tranzystora. Dla pełnej kontroli, jeden z ćwiczących powinien na bieżąco obliczać moc strat tranzystora, mnożąc aktualną wartość prądu drenu przez aktualną wartość napięcia dren - źródło i porównywać wynik z graniczną mocą. Taka kontrola jest niezbędna przy wszystkich pomiarach.

1.4. Pomiar charakterystyk wyjściowych

W układzie wg schematu z rys. 1 należy ustawić minimalne napięcie sterujące bramka-źródło, a napięcie dren - źródło ustawić na wartości ok. 3V do 5V. Następnie, zwiększając napięcie sterujące bramka-źródło, należy wybrać takie dwie wartości tego napięcia, którym odpowiadają prądy drenu o wartości np. około 30% oraz 60% maksymalnego, dopuszczalnego prądu. Po wybraniu dwu odpowiednich wartości napięcia bramka - źródło

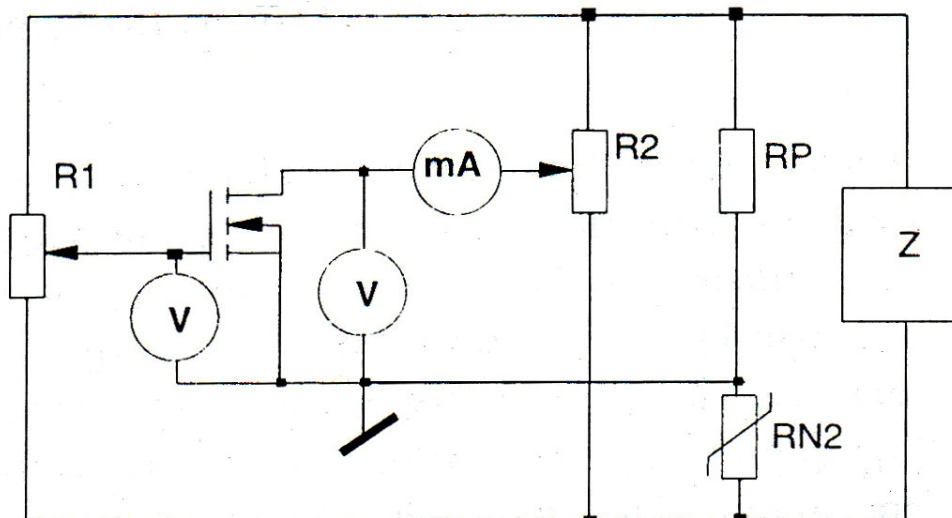
należy przy każdej z nich dokonać pomiaru charakterystyki wyjściowej $I_D(U_{DS})$. Pomiar przeprowadza się przy ustalonej wartości napięcia U_{GS} , zmieniając napięcie U_{DS} w zakresie od zera do wartości dopuszczalnej oraz mierząc prąd drenu I_D . Zakres zmienności U_{DS} jest ograniczony ze względu na moc P_{Dmax} lub wartość maksymalną, dopuszczalną napięcia U_{DSmax} , lub wartość maksymalną, dopuszczalną prądu I_{Dmax} (obszar bezpiecznej pracy).

1.5. Pomiar charakterystyk przejściowych

W układzie wg schematu z rys. 1 wybrać dwie wartości napięcia dren - źródło, z zakresu jaki był stosowany w poprzednim pomiarze dla obydwu charakterystyk, korzystnie jest wybrać te wartości tak, aby jedna odpowiadała zakresowi nasycenia tranzystora, a druga obejmowała częściowo zakres nasycenia, a częściowo zakres liniowy. Przy ustalonej wartości napięcia U_{DS} , zmieniając napięcie sterujące U_{GS} , należy mierzyć prąd drenu I_D . Zakres zmian napięcia sterującego U_{GS} : od wartości, przy której prąd I_D jest bliski zeru, do wartości dozwolonej w tranzystorach odpowiadającej maksymalnej dopuszczalnej mocy P_{Dmax} albo do wartości odpowiadającej dopuszczalnej maksymalnej wartości prądu I_{Dmax} .

1.6. Pomiar rezystancji dren - źródło

Pomiar rezystancji dren - źródło przeprowadza się w układzie z rys. 2 dla ustalonych trzech do pięciu wartości napięcia bramka - źródło.

Rys. 2. Pomiar R_{DS} tranzystora unipolarnego, symbolami RP i RN2 oznaczono nieliniowy dzielnik napięcia

Zmieniając napięcie dren - źródło od wartości dodatniej przez zero do ujemnej należy zmierzyć charakterystyki $I_D(U_{DS})$. Zakres napięć U_{DS} w kierunku normalnej pracy tranzystora należy ograniczyć do zakresu liniowego, w kierunku odwrotnym nie należy przekraczać ok. 0,5V. Wśród wybranych wartości napięcia sterującego U_{GS} powinna znaleźć się wartość powodująca nieprzewodzenie tranzystora (np. zero dla tranzystora wzbogacanego) oraz wartość powodująca dobre przewodzenie tranzystora, np. 10 lub 14V.

1.7. Opracowanie wyników

1. Dla zmierzonych tranzystorów narysować charakterystyki wyjściowe oznaczając też na wykresie obszar pracy bezpiecznej. Oznaczyć nie mniej niż dwa punkty pracy, w których będą obliczone parametry małosygnałowe. Dla wybranych punktów pracy wykreślić styczne do charakterystyk i obliczyć nachylenie tych stycznych (w jednostkach fizycznych $\text{mA/V} = \text{mS}$ - milisimens, a nie w stopniach lub radianach) jako małosygnałową konduktancję wyjściową.
2. Dla zmierzonych tranzystorów narysować charakterystyki przejściowe. Oznaczyć punkty pracy, odpowiadające punktom oznaczonym na charakterystykach wyjściowych, dla tych punktów wykreślić styczne do charakterystyk i obliczyć nachylenie tych stycznych (w jednostkach fizycznych) jako transkonduktancję małosygnałową. Na podstawie wykresów oznaczyć napięcie progowe $U_{GS(T0)}$ lub odcięcia $U_{GS(OFF)}$ stosownie do typu tranzystora.
3. Narysować zmierzone charakterystyki $I_D(U_{DS})$ przy stałych wartościach U_{GS} i przy dwubiegunowych, małych wartościach U_{DS} . Narysować styczne do charakterystyk w punkcie $I_D=0$ oraz dla innej, niezerowej wartości prądu I_D . Obliczyć rezystancję R_{DS} dla zerowej wartości prądu drenu i dla innej, ustalonej wartości prądu drenu. Oszacować zakres napięć U_{DS} , przy którym tranzystor można traktować jak rezystor liniowy.
4. Porównać wyznaczone parametry tranzystora z danymi katalogowymi tranzystora tego samego typu.

1.8. Pytania kontrolne

1. Wymienić odmiany konstrukcyjne tranzystorów unipolarnych.
2. Opisać budowę i działanie wskazanego typu tranzystora unipolarnego.
3. Narysować charakterystyki statyczne wyjściowe i przejściowe.
4. Opisać działanie tranzystora unipolarnego w zakresie liniowym i w zakresie nasycenia.
5. Wymienić parametry graniczne, opisać obszar bezpiecznej pracy.
6. Przedstawić parametry małosygnałowe tranzystora unipolarnego.
7. Podać przykłady zastosowania tranzystora unipolarnego.

LITERATURA

- [1] Horowitz P., Hill W.: Sztuka elektroniki. Warszawa: WKiŁ 1996.
- [2] Opolski A.: Elektronika dla elektryków. Gdańsk: Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej 1997.
- [3] Porębski J., Korohoda P.: SPICE. Program analizy nieliniowej układów elektronicznych. Warszawa: WNT 1992.
- [4] Tictze U., Schenk Ch.: Układy półprzewodnikowe. Warszawa: WNT 1996.